

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Хмельницький національний університет
Центр порівняльної професійної педагогіки
у співпраці з
Кафедрою ЮНЕСКО НАПН України
«Неперервна професійна освіта XXI століття»**

*Розвиток порівняльної професійної педагогіки
у контексті глобалізаційних
та інтеграційних процесів*

МАТЕРІАЛИ

XI Міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару

19 травня, 2022 р.

Інтернет-семінар організовано Центром порівняльної професійної педагогіки Хмельницького національного університету; Відділом зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України в рамках НДР «Теорія і практика забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах» (2020-2022) Державний реєстраційний номер РК № 0120U100230.

Київ – Хмельницький, 2022

*Рекомендовано до друку ухвалою Вченої ради
факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету
(протокол № 10 від 24 травня 2022 р.)*

Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару (19 трав. 2022 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний ун-т ; за заг. ред Н. М. Бідюк. – Київ – Хмельницький: «Термінова поліграфія», 2022. – 133 с.

Рецензенти:

Лук'янова Л. Б. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Сотська Г. І. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України

Редакційна колегія:

Авшенюк Н. М. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, член Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, заступник завідувача кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України

Бідюк Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету

Третьюк В. В. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету міжнародних відносин і права Хмельницького національного університету

Дорофєєва О. М. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету

У збірнику представлено тези доповідей учасників XI Міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» організованого з метою сприяння розвитку порівняльної професійної педагогіки як наукової галузі та навчальної дисципліни в Україні.

Учасниками Інтернет-семінару обговорено проблеми становлення порівняльної професійної педагогіки як наукової галузі та навчальної дисципліни в Україні й зарубіжжі; окреслено глобалізаційні виміри розвитку професійної освіти, педагогічної освіти і освіти дорослих у зарубіжних країнах; охарактеризовано тенденції професійного розвитку фахівців у світовому освітньому просторі; обґрунтовано сучасні педагогічні інновації в освітніх системах різних країн; висвітлено запровадження прогресивних ідей зарубіжного досвіду щодо методики навчання іноземної мови у контексті становлення та розвитку нової української школи.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів ступеня доктора філософії і доктора наук, студентів, а також управлінців і розробників освітньої політики в Україні.

Матеріали тез подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за наведені факти, цитати, посилання на джерела та інші відомості.

© Хмельницький національний університет, 2022

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022

ЗМІСТ

Авшенюк Наталія ОСВІТА ДЛЯ МИРУ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	7
Аніщенко Олена СТРАТЕГІЇ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ІНДИКАТОРИ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ (НА ПРИКЛАДІ ЕСТОНІЇ)	10
Бабушко Світлана, Соловей Людмила ВИКЛАДАННЯ ПРОФІЛЬНИХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У ЗВО УКРАЇНИ	12
Бойченко Марина ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО (PHD) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСВІТНИХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК: ДОСВІД КАНАДИ.....	15
Локшина Олена ОСВІТА В РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ТЕРМІНОПОЛЕ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ..	17
Лучанінова Ольга ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ	18
Маньковська Руслана МУЗЕЙНИЙ ФАКТОР В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ІНТЕГРАЦІЇ	20
Nahorna Olha, Nahornyi Yaroslav FORMATION OF PROFESSIONAL VOCABULARY OF STUDENTS IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	23
Огієнко Олена АМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	24
Пазюра Наталія ІНІЦІАТИВНА ОСВІТА ДЛЯ МИРУ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ АЗІЇ	25
Постригач Надія ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ТУРЕЧЧИНІ	27
Рогульська Оксана ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	29
Семенов Олена ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ОСВІТНЯ ВЗАЄМОДІЯ	31
Теренко Олена ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ВІТЧИЗНЯНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	34
Торчинський Михайло ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НОСИЯМИ ІНШИХ МОВ	36

стратегічному плануванні у сфері ціложиттєвого навчання, а власне положення щодо розвитку освіти дорослого населення є невід'ємною складовою зарубіжних стратегій розвитку освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщенко О.В. Освіта дорослих у регіональних документах стратегічного планування: на шляху до сталого розвитку суспільства в Україні // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова), Аніщенко О.В. (заступник голови) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 1 (19). – С. 19-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(19\).2021.19-36](https://doi.org/10.35387/od.1(19).2021.19-36).
2. Берданова, О.В., Вакуленко, В.М., Валенюк, І.В., Ткачук, А.Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. Київ, 2017. – 121 с.
3. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Сременко / Асоціація міст України – К.: ТОВ «ПДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
4. Стратегічний план розвитку регіональної системи професійної (професійно-технічної) освіти Запорізької області на 2021-2027 роки. – Запоріжжя, 2020. URL: https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000151/151313.pdf
5. The Estonian Lifelong Learning Strategy 2020. – Tallinn 2014. – 26 p.

Бабушко Світлана

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ

Соловей Людмила

Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ВИКЛАДАННЯ ПРОФІЛЬНИХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У ЗВО УКРАЇНИ

Ключові слова: інтегроване навчання змісту та мови, англійська мова, фахові дисципліни, заклади вищої освіти, Україна.

Роль англійської як однієї з міжнародних мов спілкування визнана у всьому світі. Однак, завдяки процесам глобалізації, англійська мова займає унікальне становище, оскільки поступово набуває статусу «провідної глобальної мови» [1]. Особливо помітним її статус стає в освітньому середовищі закладів вищої освіти (ЗВО) в усьому світі. Попит ринку праці на фахівців різних спеціальностей зі знанням англійської мови привів до конкуренції ЗВО, які почали пропонувати все більше освітніх програм з повним чи частковим викладанням предметів англійською мовою. Не залишилися осторонь і вітчизняні заклади освіти. Все більше університетів України пропонують студентам обирати англійськомовні освітні програми, чи, принаймні, низку навчальних дисциплін в межах обраної освітньої програми, що буде викладатися англійською мовою. Ця освітня технологія навіть отримала власну назву «англійська мова як інструмент навчання» (від англ. терміну – English medium

instruction – EMI). Синонімічним є термін «змістово- та мовно-інтегроване навчання» (від англ. Content- and Language-Integrated Learning – CLIL). Важливо відрізнити ці терміни від вже добре відомого «англійська мова за професійним спрямуванням» (English for Specific Purposes – ESP).

З огляду на зазначене, метою виступу є висвітлення відмінностей у використанні двох технологій та окреслення шляхів інтеграції змісту та мови в освітньому середовищі університету.

Попри те, що метою ESP є забезпечення розвитку мовленнєвих навичок студентів та їх готовності до спілкування у сфері свого майбутнього фаху, на практиці виявляється, що під час вивчення цього предмету студенти переважно читають, перекладають та виконують граматичні вправи. У більшості випадків навчальний матеріал підібрано за фахом. Однак, він носить ознайомчий характер і недостатньо поглиблює знання студентів з фаху й розкриває його особливості. Тому проблема змісту набуває актуальності й потребує вирішення. Крім того, доволі часто сформувати навички професійної комунікації в межах вивчення ESP не вдається. Причина банальна – недостатній обсяг годин на вивчення ESP. У більшості вітчизняних ЗВО на немовних спеціальностях англійську мову викладають на перших двох курсах університету 2 години на тиждень. Для збільшення годин на опанування англомовними навичками доцільним є введення в освітню програму кількох фахових навчальних дисциплін, мовою, викладання яких стане англійська.

Зважаючи на окреслені проблеми, ефективним інструментом їх вирішення у вітчизняних ЗВО може стати інтеграція змісту і вивчення іноземної мови, у нашому випадку англійської, в межах фахових дисциплін. Іншими словами, англійська мова використовується як цільова мова для передачі змісту [2]. Такий підхід дозволяє задовольнити потреби студентів щодо опанування навичками іншомовного спілкування в різноманітних контекстах майбутнього фаху.

Аналіз власного досвіду та досвіду колег з провідних вітчизняних університетів дав підстави для визначення основних напрямів, які допоможуть успішно впроваджувати технологію інтегрування змісту та іноземної (англійської) мови в освітній процес ЗВО:

змістове наповнення – викладач має добре знати зміст предмету, який він викладає;

загальна педагогіка та методика викладання – викладач повинен знати педагогічні принципи, ефективні педагогічні технології та методи навчання, вміти їх застосовувати в освітньому процесі; вільно комбінувати і використовувати різноманітні методи оцінювання студентів, а саме набуті ними знання та сформовані мовленнєві навички;

вивчення другої мови як іноземної – викладач має розуміти особливості вивчення студентами англійської мови як іноземної, постійно розширювати свої знання з різноманітних методик її викладання задля того, щоб стати не просто викладачем іноземної мови, а бути фасилітатором освітнього процесу;

методика викладання англійської мови – викладач повинен знати і вміти використовувати різні методи розвитку 4-х іншомовних навичок студентів: читання, письмо, слухання і мовлення;

відбір навчальних матеріалів та їхня адаптація до цілей курсу: викладач повинен вміти вибирати з обширного масиву інформації необхідні матеріали,

адаптувати їх до наявного мовного рівня своїх студентів задля повного задоволення їх мовленнєвих потреб.

Визначені шляхи не є вичерпними. Вони можуть вважатися відправними точками. Саме з них доцільно розпочинати впровадження технології CLIL в освітнє середовище вищої школи.

Переваги використання цієї освітньої технології в підготовці сучасних фахівців зі знанням фахової англійської мови є очевидними і цілком закономірними, зокрема: використання інноваційних методів навчання, різноманітних форм інтеракції учасників освітнього процесу, знайомство з фаховою інформацією на англійській мові, розуміння студентами навчальних цілей, занурення в майбутню професію через виконання навчальних завдань, використання набутого власного досвіду роботи з фаху під час різних видів практик, використання автентичних навчальних матеріалів з фахових дисциплін та ін.

Разом з тим, освітня технологія CLIL висуває й серйозні виклики перед студентами викладачами вищої школи. Спільними труднощами є недостатні знання фахових предметів рідною мовою, скутість, сором'язливість і побоювання виступати перед аудиторією англійською мовою, які зумовлені недостатньо високим рівнем англійської мови. Причому для викладачів ця проблема є подвійною: недостатній рівень володіння англійською мовою для більшості викладачів спеціальних фахових дисциплін і незнання викладачами англійської мови особливостей фахової підготовки. Крім того, типовими викликами для викладачів стала відсутність відповідної підготовки з реалізації інтегрованого вивчення змісту та мови, нерозробленість навчально-методичного забезпечення для викладання фахових дисциплін англійською мовою, значне збільшення часу на підготовку до занять та ін. Для студентів – більше прикладених зусиль для розуміння змісту заняття, тобто інтенсивніша розумова праця, складнощі з розумінням автентичного фахового матеріалу та ін. Питання викликів використання технології інтеграції змісту та мови в межах фахових дисциплін, а також шляхів їх подолання можуть стати перспективами подальшого дослідження.

Таким чином, змістово- та мовно-інтегроване навчання має значний потенціал у вищій школі. Реалізація цього підходу принесе значну користь учасникам освітнього процесу, як студентам, так і викладачам. Окреслення відправних точок уможливить активніше впровадження технології CLIL в освітній простір вітчизняних ЗВО та дозволить використати її переваги на користь студенту, викладачу, університету, суспільству.

ЛІТЕРАТУРА

1. McDougald, J.S. (2017). Language and content in higher education. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*, 10(1), 9-16. doi:10.5294/lacil.2017.10.1.1
2. Merino, J. A., & Lasagabaster, D. (2018). The effect of content and language-integrated learning programmes' intensity on English proficiency: A longitudinal study. *International Journal of Applied Linguistics*, 28(1), 18-30. doi: <https://doi.org/10.1111/ijal.12177>